

**Commissie van Toezicht
Arrestantenzorg
Eenheid Rotterdam**

Jaarverslag 2017

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. De commissie (samenstelling, taken & werkwijze)
3. Bevindingen
 - a. Insluiting – binnenkomst arrestant
 - b. Verblijf – huisvesting
 - c. Verblijf – verzorging en bejegening
 - d. Veiligheid, calamiteiten en BHV
 - e. Verblijf in gerechtsgebouwen – rechtbanklocaties Rotterdam en Dordrecht
 - f. Bijzondere aandachtspunten
 - g. Ontvangst, rondleiding, verkregen informatie
4. Aanbevelingen

Bijlagen

1. Overzicht inspectiebezoeken 2017
2. Bevindingen CTA n.a.v. inspectie van locaties met uitsluitend ophoudkamers (2017)
3. Tabellen – aantal en verblijfsduur (minderjarige) arrestanten 2017
4. Bevindingen CTA n.a.v. inspectie BHV-oefeningen 2017

1 Inleiding

In dit jaarverslag brengt de Commissie van Toezicht op de Arrestantenzorg eenheid Rotterdam (CTA) verslag uit van haar werkzaamheden en bevindingen over 2017.

De inspecties in 2017 zijn uitgevoerd op een zestal reguliere cellencomplexen, 2 rechtbanklocaties en een 18-tal locaties met uitsluitend ophoudkamers.

De inspecties van de commissie richten zich in eerste instantie op een zestal reguliere cellencomplexen (hoofdlocatie / politiebureaus) binnen de eenheid Rotterdam die bestemd zijn voor de insluiting van arrestanten met overnachting: Doelwater, Zuidplein, Marconiplein, Capelle aan den IJssel, Spijkenisse en Overkampweg Dordrecht. Op al deze bureaus zijn tevens ophoudkamers aanwezig voor kortdurende insluiting voor verhoor. Naast de reguliere cellencomplexen, zijn in 2017 ook 18 locaties met uitsluitend ophoudkamers geïnspecteerd.

In 2017 heeft de commissie 71 inspectiebezoeken afgelegd en hebben de commissieleden in totaal 108 arrestanten gesproken (waarvan 30 minderjarig). Hoewel het aantal door de commissie geïnterviewde arrestanten slechts een fractie is van het totaal aantal ingesloten arrestanten in de eenheid Rotterdam, heeft de commissie overeenkomstig haar voornemen, bij een ongeveer gelijkblijvend aantal inspecties, aanzienlijk meer arrestanten geïnterviewd t.o.v. 2016: in dat jaar werden 70 inspecties uitgevoerd en 72 arrestanten geïnterviewd, waarvan 16 minderjarigen. Gedurende het jaar 2017 werden in de eenheid Rotterdam in totaal 33.501 arrestanten ingesloten (in 2016 waren dat nog 37.285 arrestanten). In **bijlage 1** zijn specifieke gegevens m.b.t. de inspectiebezoeken opgenomen.

De commissie merkt op dat 2017 een spannend jaar is geweest voor de medewerkers en leidinggevenden van het team Arrestantentaken (AT) en heeft daar ook voortdurend oog voor gehad. De nasleep en afronding van het reorganisatieproces en de daarmee gepaard gaande functie-wijzigingen, plaatsing op andere werklocaties, veranderingen in teamsamenstelling, de bouw aan het nieuwe team en wisseling van leiderschap zijn factoren die van grote invloed zijn geweest op de 'mind-set' van medewerkers en teamchefs AT. Gedurende het jaar 2017 heeft het team Arrestantentaken te kampen gehad met een onderbezetting, die mede dankzij de inzet en betrokkenheid van de teamchefs AT langzaam maar zeker kon worden omgebogen in een stijgende lijn: er is fors geïnvesteerd in onder meer werving en selectie van nieuwe medewerkers, het aanbieden van praktijk- en maatwerkgerichte opleidingen op locatie en een aanzet tot het op peil brengen en houden van het kennisniveau van medewerkers. De teamchefs hebben in dat verband wel begrip gevraagd voor de relatief lange periode die nodig is om het team op sterkte én operationeel te krijgen: naast werving, selectie en opleiding van nieuwe medewerkers, moest ook tijd en aandacht worden besteed aan de bijscholing van zittende medewerkers in een nieuwe (na de reorganisatie opgebouwde) werkomgeving. Met name de verbinding van mensen uit verschillende werkomgevingen met een eigen gedragscode of cultuur, vraagt tijd en geduld. Het hier kort beschreven veranderproces heeft bij een aantal medewerkers geleid tot onzekerheid over de nabije toekomst. Veranderingen hebben tijd nodig om neer te dalen in de organisatie.

De commissie spreekt haar waardering uit voor de professionele wijze waarop het team Arrestantentaken, vooral onder de hiervoor geschetste, soms moeilijke omstandigheden, invulling heeft gegeven aan de zorg voor ingeslotenen in de eenheid Rotterdam. De commissie merkt op dat het team AT vorderingen heeft gemaakt op een aantal dossiers: met name het bewaren en vertrekken van medicatie is sterk verbeterd en er is merkbaar meer aandacht voor de verzorging van minderjarige arrestanten. In zijn algemeenheid kan worden geconcludeerd dat de verzorging en bejegening van arrestanten in de eenheid goed op orde is.

Naast de hiervoor geschetste positieve ontwikkelingen, is de commissie ook kritisch. Tijdens de inspecties in 2017 zijn op verschillende locaties ook een aantal ongewenste situaties en gebreken aangetroffen, die onder de aandacht zijn gebracht van de teamchefs AT. Gebleken is dat standaardisering van een aantal (soms relatief eenvoudig te regelen) zaken moeizaam verloopt en (te) veel tijd in beslag neemt. In dit kader wijst de commissie op zaken als de beschikbaarheid van huisregels in meerdere talen, de beschikbaarheid en zichtbare aanwezigheid van ontruimingsplannen, een jaarplanning van BHV-oefeningen, de aanschaf en installatie van een BHV- en medicijnkast en het organiseren van een tijdsaanduiding in cellen.

Een afvaardiging van de commissie is op 28 november 2017 in gesprek gegaan met de Politiechef van de eenheid Rotterdam, de heer F. Paauw. De commissie heeft van de gelegenheid gebruik gemaakt het belang en inzet van de CTA over het voetlicht te brengen bij de Politiechef.

De commissie heeft aangegeven vorderingen te zien in de kwaliteit van arrestantenzorg en waardeert de prima samenwerking met de teamchefs AT. Punt van zorg en aandacht is dat de door de commissie aangereikte verbeterpunten niet altijd snel worden opgepakt en voldoende geborgd zijn. Veranderingen verlopen regelmatig traag. De Politiechef onderkent en erkent dat mede door de reorganisatie en opbouw van de Nationale Politie, processen soms traag verlopen en de opbouw van teams (dus ook het team AT) veel geduld en tijd vergt. De Politiechef onderschrijft het belang van het werk van de CTA met als doel het veranderproces en de kwaliteitsverbetering binnen AZ te stimuleren. De (positief) kritische noten van de CTA worden gewaardeerd door de eenheidsleiding.

In 2017 heeft de commissie wederom bijzondere aandacht geschonken aan het toezicht op de arrestantenzorg in beide rechtbankcomplexen Rotterdam en Dordrecht. In dit jaarverslag heeft de commissie een afzonderlijk hoofdstuk (3 e) gewijd aan de arrestantenzorg op deze locaties. De commissie merkt op dat gedurende het gehele jaar intensief is gecommuniceerd met de teamchef AT om gewenste verbeteringen doorgevoerd te krijgen. Een aantal van deze verbetervoorstellen had overigens betrekking op faciliteiten van bouwtechnische aard die onder verantwoordelijkheid van de rechtbank vallen. Afgezien daarvan merkt de commissie op dat het relatief veel tijd en moeite heeft gekost om een aantal verbeterpunten gerealiseerd te krijgen. De vaak te lange verblijfsduur van arrestanten op deze locaties, de daarmee gepaard gaande extra zorg die geboden moet worden, en de gevolgen van het reeds hiervoor geschetste veranderproces hebben daar ongetwijfeld invloed op gehad. De commissie concludeert wel dat er uiteindelijk in de laatste maanden van 2017 en begin 2018 merkbare en zichtbare verbeteringen konden worden doorgevoerd op beide rechtbanklocaties. De bejegening en verzorging is prima op orde, de BHV is beter georganiseerd, evenals de beschikbaarheid van huisregels en het fouilleren van arrestanten op locatie.

De Nationale Ombudsman (NOM) heeft een kritisch rapport geschreven over de (vaak te lange) verblijfsduur en de wijze van opvang van gedetineerden in ophoudkamers van gerechtsgebouwen. De NOM doet een aantal concrete aanbevelingen met het oog op beperking van de verblijfsduur van en verbetering van de zorg voor gedetineerden in gerechtsgebouwen. Om dat doel te bereiken, roept de NOM alle betrokken partijen op intensiever samen te werken.

De teamchefs AT zijn content met de positieve ontwikkelingen c.q. kwaliteitsverbetering in de arrestantenzorg. Het ingezette verbetertraject gaat steeds meer leven bij de medewerkers AT. Nu is het zaak deze positieve trend vast te houden. Diverse ontwikkelingen stimuleren deze positieve trend: Nieuw aangesteld personeel begint zijn vruchten af te werpen, zowel in capaciteit als in de motivatie van personeel (invloed van enthousiaste, vernieuwende collega's). De aansturing van medewerkers vanuit de 'middenlaag' (senioren en generalisten) verloopt beter. Bovendien beschikt elke operationeel expert (verantwoordelijk voor een ploeg) over een 'rechter hand'. Tevens wordt er vroegtijdig geanticipeerd op de verwachte uitstroom en wordt gestuurd op doorstroom-beleid (er is een flex-team t.b.v. de doorstroming van talent naar andere afdelingen in het Korps, hetgeen ook verjonging van het team stimuleert).

De commissie waardeert de positieve wijze waarop de teamchefs AT de successen van het team delen met hun medewerkers: 5x per jaar verschijnt een nieuwsbrief van en voor medewerkers, de teamchefs organiseren 2x per jaar een communicatiemoment met het personeel (een 'meet & greet')

waarin visie en kwaliteit van AZ aan de orde komen) en 1x per 4 weken wordt een intervisie georganiseerd voor de chefs AT. De teamchefs AT merken op dat de wens om te verbeteren op basis van de bevindingen van de commissie, aanvankelijk vooral leefde bij chefs, maar nu ook breder leeft. De intrinsieke motivatie en waardenbeleving van medewerkers wordt steeds sterker.

Wijze van inspecteren

Evenals in voorgaande jaren, zijn in 2017 zes inspectierondes gepland en uitgevoerd, waarbij in ieder geval de reguliere cellencomplexen en beide rechtbanklocaties werden geïnspecteerd.

De bevindingen van de inspecties worden vastgelegd in een inspectieverslag. De aandachtspunten uit de inspectieverslagen worden onder de aandacht gebracht van de teamchefs AT. Aansluitend op elke inspectieronde vindt een commissievergadering plaats, waarbij in elk geval één van de teamchefs AT aansluit en de actualiteiten, vorderingen en knelpunten per locatie toelicht. De inspectiebezoeken worden meestal door één commissielid afgelegd of naar behoefte, door twee leden.

De commissie startte in 2017 met 7 leden. Met ingang van 1 september 2017 is één lid gestopt met haar commissiewerkzaamheden. In februari 2017 zijn twee nieuwe CTA-leden geworven die na afronding van de screenings- en benoemingsprocedure 12 juni 2017 zijn gestart als CTA-lid.

Landelijke thema's

Evenals voorgaande jaren bezochten de leden van de commissie zonder aankondiging alle cellencomplexen, op wisselende dagen en tijdstippen. Verdeeld over het jaar heeft de commissie specifiek op een aantal (vooraf landelijk vastgestelde) thema's haar aandacht gevestigd tijdens de inspecties. In 2017 betrof het de volgende thema's: (Straf)maatregelen n.a.v. recalcitrant of agressief gedrag van arrestanten – Verstrekking van het fouilleringsformulier aan arrestanten – Inlichten van familie / huisgenoten na insluiting van (minderjarige) arrestanten – Uitleten / borgen van BHV- en ontruimingsoefeningen.

2 De commissie

Samenstelling van de commissie

Met ingang van 1 september 2017 bestond de commissie uit 8 leden (inclusief de voorzitter).

De commissie wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris vanuit de politieorganisatie. Bij de samenstelling van de commissie is rekening gehouden met de benodigde maatschappelijke en bestuurlijke deskundigheid en ervaring van leden. De commissieleden worden benoemd voor de duur van ten hoogste 4 jaren. Zij kunnen één maal worden herbenoemd voor ten hoogste 4 jaren.

De functie van secretaris van de commissie werd in 2017 vervuld door de heer F.H.G. Lenferink, werkzaam als staffunctionaris bij de politie Eenheid Rotterdam.

De commissie is samengesteld uit de volgende personen:

De heer M.J. Smit – voorzitter

Mevrouw J. Heijmans – plv. voorzitter

De heer E. Biesbroek

Mevrouw E.E. van der Eng

Mevrouw J. van de Merwe

Mevrouw N. Tonnon

Mevrouw E. Kaygun

De heer R.J.W.M. van Velzen

Taken van de commissie

De commissie heeft tot taak toezicht te houden op de arrestantenzorg in de politiecellen (complexen) in de eenheid Rotterdam. Dit is inclusief de cellencomplexen binnen de gerechtsgebouwen. Jaarlijks brengt de commissie een verslag uit over haar werkzaamheden en bevindingen aan de korpschef van politie. Het verslag wordt door de commissie ook ter kennis gebracht van de politiechef en van de burgemeesters binnen de eenheid. Daarnaast heeft de commissie tot taak gevraagd en ongevraagd aan de korpschef advies uit te brengen en inlichtingen te geven over aangelegenheden betreffende de arrestantenzorg.

Werkwijze van de commissie

Artikel 5 Regeling Toezicht Arrestantenzorg

1. De commissie stelt zich regelmatig en op het door haar te bepalen tijdstip door inspecties op de hoogte van de toestand van de arrestantenzorg teneinde haar taken zo goed mogelijk te kunnen vervullen.

2. De leden van de commissie hebben, op vertoon van een door de korpschef vastgesteld legitimatiebewijs waaruit blijkt dat zij lid zijn van de commissie, te allen tijde toegang tot de door de politie gebruikte locaties en vervoermiddelen voor arrestantenzorg, behalve indien het een plaats betreft waar een ingeslotene in het kader van een politieonderzoek wordt gehoord of waar hij medisch wordt onderzocht.

3. De leden van de commissie zijn, ter uitvoering van hun taken, bevoegd alle ingeslotenen en bezoekers van politiecellen en politiecellencomplexen vragen te stellen.

4. De leden van de commissie worden door de politiechef geïnformeerd over de veiligheidsvoorschriften en dienen de op grond daarvan gegeven aanwijzingen door ambtenaren van politie en het personeel, bedoeld in artikel 23, tweede lid, van het Besluit beheer politie, terstond op te volgen.

5. De politiechef brengt alle voor de uitoefening van de taken van de commissie van belang zijnde beleidsvoorschriften en uitvoeringsregels, feiten en omstandigheden, ter kennis van de commissie.

6. Leden van de commissie zijn tot geheimhouding verplicht van al hetgeen hen in de uitoefening van hun taken ter kennis komt behoudens voor zover enig wettelijk voorschrift hen tot bekendmaking verplicht of uit de tenuitvoerlegging van hun taken de noodzaak tot bekendmaking voortvloeit.

7. Van de bevindingen tijdens een inspectie wordt ten behoeve van de voor de arrestantenzorg direct verantwoordelijke leidinggevende een verslag gemaakt. De politiechef ontvangt een afschrift van dit verslag.

3 Bevindingen

a. Insluiting – binnenkomst arrestant

Informatie over ingeslotene

Tijdens de inspecties in 2017 is gebleken dat de 'login' gegevens in het bedrijfsprocessensysteem van de politie Rotterdam (BVH) en de dossiervorming gedurende het verblijf van arrestanten, op alle hoofdlocaties / cellencomplexen prima op orde is.

Fouilleren

Het registreren, opbergen en het laten tekenen door arrestanten, is op alle hoofdlocaties / cellencomplexen, een enkele keer uitgezonderd, prima op orde.

- T.a.v. de locatie Zuidplein merkt de commissie op dat de fouilleringsprocedure in 2017 is gewijzigd in die zin dat de arrestantenverzorgers fouilleren en niet meer de agenten die de verdachten aanhouden en vervoeren; het voordeel hiervan is dat de arrestantenverzorger neutraal is (niet betrokken bij de aanhouding).
- Tijdens twee inspecties op locatie Marconiplein bleek dat de sealbags van de fouillering niet altijd werden ondertekend door de ingeslotene en/of politieambtenaar.

Huisregels

De commissie heeft met enige regelmaat aan de teamchefs AT aangegeven dat het beschikbaar hebben van huisregels in meerdere talen eenvoudig voor alle locaties geregeld kan worden. De huisregels staan immers op het Intranet van de politie, dus standaardisering kan en mag geen punt zijn. Het uitreiken van huisregels en de beschikbaarheid van huisregels in meerdere talen, is in de eenheid doorgaans op orde.

- Tijdens een inspectie op locatie Zuidplein bleek dat inleenkrachten niet altijd huisregels verstrekken; dit is onder de aandacht gebracht van de teamchefs AT en goed opgepakt.
- Tijdens een inspectie op locatie Marconiplein heeft de commissie n.a.v. interviews met drie arrestanten, geconstateerd dat de huisregels niet consequent werden uitgereikt. Ook hingen de huisregels niet op in de betreffende cellen. Bij de daaropvolgende inspectie bleek dat iedereen de huisregels wel had ontvangen en lagen deze ook al klaar op de lege cellen bij het schone beddengoed, zodat de huisregels niet worden vergeten.
- De locatie Spijkenisse is een mooi voorbeeld voor andere locaties: Er is een rek opgehangen waar overzichtelijk huisregels in alle talen beschikbaar zijn. In de nachtdiensten worden de voorraden aangevuld.

b. Verblijf – huisvesting

Cellen en ophoudkamers

Overzicht van ophoudkamers in de eenheid Rotterdam

- De commissie heeft gedurende het jaar 2017 meerdere keren bij de teamchefs AT aangegeven dringend behoefte te hebben aan een compleet overzicht van alle in de eenheid Rotterdam voorkomende ophoudkamers die (in welke mate dan ook) in gebruik zijn, mét telefoonnummers van contactpersonen van deze locaties. De teamchefs AT hebben de commissie medio 2017 voorzien van een lijst met contactpersonen (operationeel coördinatoren) van alle basisteams in de eenheid, zodat desgewenst tevoren gecheckt kan worden of locaties met ophoudkamers geopend / bezet zijn. Het aanleveren van een compleet en actueel overzicht met locaties van ophoudkamers, bleek en blijkt overigens problematischer dan aanvankelijk werd verondersteld.
- Het is de commissie en de teamchefs AT bekend dat de verantwoordelijkheid voor de zorg en begeleiding van ingeslotenen op locaties met uitsluitend ophoudkamers, ligt bij de teamchef van betreffende basiseenheid (cf. het Landelijk Reglement Arrestantenzorg) en niet bij de teamchefs Arrestantentaken. De aandachts- en verbeterpunten die de commissie constateert tijdens de inspecties van deze locaties, dienen echter wel geadresseerd te worden. Deze worden daarom vooralsnog rechtstreeks geadresseerd aan de teamchefs AT, die de bevindingen van de commissie vervolgens kunnen doorgeleiden naar en onder de aandacht kunnen brengen van de leidinggevendenden van basisteams.
- Het ontbreken van voldoende zicht op de nog in gebruik zijnde ophoudlocaties heeft er in 2017 toe geleid dat commissieleden met enige regelmaat werden verrast omdat bepaalde op de gedateerde lijst (december 2016) vermelde bureaus niet open, toegankelijk of bezet waren, dan wel dat bepaalde bureaus niet meer of beperkt werden gebruikt, terwijl de lijst anders deed vermoeden. De teamchefs AT onderkennen de behoefte en noodzaak bij de commissie om deze locaties effectief te kunnen inspecteren en hebben daarom aanvankelijk toegezegd dat een inventarisatie zou plaatsvinden en een actuele zou worden geleverd aan de commissie. Na verloop van tijd bleek dat deze toezegging niet kon worden nagekomen en dat de 'oude', reeds bij de commissie bekende huisvestingslijst van december 2016 nog steeds dient te worden gebruikt. De teamchefs AT hebben de op deze lijst vermelde locaties per district weliswaar uitgevraagd, maar er kon geen garantie worden gegeven omtrent de actualiteit van de lijst, mede omdat een uitputtend overzicht van alle operationele ophoudlocaties nog niet beschikbaar kon worden gesteld door FM-Huisvesting. De mogelijkheid bestaat dat het komende jaar nog een aantal gebouwen worden afgestoten; daarover wordt de commissie geïnformeerd door de teamchefs AT.
- In 2017 heeft de commissie 18 locaties met uitsluitend ophoudkamers geïnspecteerd. Een beknopt overzicht van deze bevindingen is opgenomen in **bijlage 2**.

Temperatuur / ventilatie

De commissie heeft tijdens haar inspecties geconstateerd dat de temperatuur in de cellencomplexen doorgaans goed geregeld en onder controle was. Op een drietal locaties bleek in 2017 de temperatuurregeling echter niet goed te functioneren:

- Op locatie Spijkenisse werd twee keer geconstateerd dat de temperatuur per cel / ophoudkamer aanzienlijk kon verschillen. De temperatuur in het cellencomplex wordt centraal geregeld en daar hebben de arrestantenverzorgers geen invloed op. Nadat in één van de cellen een nieuwe verwarming werd geplaatst en vloerverwarming werd ingeschakeld, konden schommelingen in temperatuur redelijk onder controle worden gebracht. Bij eventuele kou, werden en worden door de arrestantenverzorgers extra dekens uitgereikt.

- Op locatie Zuidplein bleek de ventilatie niet altijd naar behoren te werken, met als gevolg dat het behoorlijk warm kon zijn in het cellencomplex. Men gaf aan dat de temperatuur zowel in het pand als in de cellen moeilijk is te regelen; bij kou worden extra dekens geregeld, bij warmte kan moeilijker een oplossing worden gevonden. In oktober bleek temperatuur en ventilatie weer prima op orde te zijn.
- Op locatie Marconiplein werd door arrestanten geklaagd over sterk wisselende temperaturen, mogelijke veroorzaakt door tocht en een niet goed functionerend (centraal geregeld) ventilatiesysteem. Tegen de kou werden en worden door arrestantenverzorgers dekens uitgereikt.

Schone cellen en ophoudkamers

De hoofdlocaties / cellencomplexen zien er over het algemeen schoon en goed onderhouden uit. Op dit punt zijn met name de locaties Overkampweg Dordrecht, Zuidplein, Doelwater en Spijkenisse in positieve zin opgevallen tijdens de inspecties in 2017.

Veiligheid

De veiligheid in de cellencomplexen bleek tijdens de inspecties prima op orde.

- Op de locatie Doelwater werden in de doucheruimte ijzeren haakjes aangetroffen die mogelijk gevaar op zouden kunnen leveren; de teamchef AT is verzocht deze haakjes zo snel mogelijk te vervangen door zogenaamde kantelhaakjes die onder een bepaald gewicht naar beneden klappen (zoals aangebracht op de locatie Overkampweg Dordrecht). De bestelling van nieuwe haakjes heeft even op zich laten wachten, maar deze konden begin 2018 worden gemonteerd. Tijdens één van de inspecties bleek dat een tweetal cellen op locatie Doelwater buiten gebruik waren gesteld i.v.m. storing van brandmelders. Deze storing is kort daarna verholpen.

Dag- en nachtritme arrestanten / tijdsaanduiding in cellen

Ook in het vorige jaarverslag heeft de commissie geconstateerd dat een tijdsaanduiding in cellen ontbreekt en leidt tot desoriëntatie onder ingeslotenen; dit gebrek komt het welzijn van ingeslotenen niet ten goede. De commissie heeft destijds aanbevolen om in alle cellen een klein (digitaal) klokje aan te brengen; hiermee waren reeds positieve ervaringen opgedaan in penitentiaire inrichtingen.

- Het is de commissie in 2017 gebleken dat het ontbreken van tijdsindicatie minder eenvoudig is op te lossen dan werd voorgesteld. De klokjes bleken aanzienlijk duurder te zijn. Een andere optie die door de teamchefs AT werd voorgesteld, was het regelmatig omroepen van de tijd. Deze optie achtte de commissie ongewenst. Tevens dienen ingeslotenen voor tijdsbesef niet afhankelijk te zijn van intercom-contacten.
- De teamchef AT heeft vervolgens met een groep senior AT-medewerkers onderzoek gedaan naar alternatieve methoden om het gebrek aan tijdsbesef in cellen aan te pakken. In december heeft de teamchef AT bij wijze van proef klokjes laten testen die om de pols aangebracht konden worden. Deze leken onverwoestbaar, maar tijdens de test bleek dat het klokje uit elkaar gehaald kon worden en konden er scherpe delen uitgehaald worden. De teamchef heeft eind 2017 toegezegd te onderzoeken of er ook klokjes aan de buitenzijde van de cellen (tegen het glas) aangebracht kunnen worden. Na een positieve test kan dan zo snel mogelijk worden overgegaan tot aanschaf.
- De commissie heeft tijdens haar inspecties in 2017 moeten constateren dat op alle hoofdlocaties geen sprake was van enige tijdsaanduiding en arrestanten derhalve tijdens de duur van hun insluiting geen dag- en nachtcyclus konden waarnemen. Uit diverse interviews met arrestanten en medewerkers AT bleek dat tijdsbesef een belangrijk aspect is voor het welbevinden van ingeslotenen. Uitsluitend in de reguliere contacten tussen arrestantenverzorgers en ingeslotenen en desgevraagd via de intercom, kan enig tijdsbesef worden gecreëerd, maar is zoals reeds opgemerkt, niet toereikend.

Gangen

Geen bijzonderheden: op alle locaties zijn de gangen schoon, goed toegankelijk en opgeruimd.

Douches / toilet

Douches en toiletten bleken tijdens de inspecties op doorgaans alle locaties schoon en veilig.

- Op locatie Capelle is er een keer een probleem met de riolering geconstateerd waardoor de toiletten en kraantjes op de cellen niet konden worden gebruikt. De tijdelijke oplossing was praktisch en arrestanten ondervonden daardoor geen hinder: Er werd extra water gedeeld en er werd gebruik gemaakt van dixie-toiletten. Kort daarna is dit probleem opgelost. Een lekkage van de fontein in de douche op deze locatie werd ook snel verholpen.

Oogdouches

De commissie heeft de teamchef AT expliciet gevraagd naar het beleid t.a.v. het onderhoud c.q. doorspoelen van oogdouches. De teamchef heeft daarop aangegeven dat de oogdouches óf automatisch, óf handmatig moeten worden doorgespoeld. Indien handmatig wordt doorgespoeld, moet ook gebruik gemaakt worden van een controle- of aftekenlijst.

Daarnaast heeft de commissie geconstateerd dat soms gebruik gemaakt wordt van zogenaamde 'cool-it' spuitbussen. Dit betreft nevelspuitbussen met een verkoelende menthol, die overigens geen vervanging zijn voor de oogdouches.

Enkele vermeldenswaardige bijzonderheden n.a.v. de inspecties op een aantal hoofdlocaties:

- Op locatie Doelwater worden de oogdouches 's nachts automatisch doorgespoeld en is een aftekenlijst daarom niet nodig. Niet alle arrestanteverzorgers waren hiervan op de hoogte. Daarnaast vraagt de commissie extra aandacht voor het frequent testen van de oogdouches op legionella. Als daar geen verhoogde waardes uitkomen, werkt het spoelsysteem goed.
- Op de locatie Marconiplein bleek dat de oogdouches niet altijd werden gespoeld. Later bleek dat er in de avonddienst wordt gespoeld. Onbekend was hoe vaak werd gespoeld en een aftekenlijst ontbrak. Tevens heeft de commissie op deze locatie geconstateerd dat er bij enkele arrestanteverzorgers onvoldoende kennis is over het beleid t.a.v. voorkoming en bestrijding van Legionella. Begin 2018 is op deze locatie gemeld dat de oogdouche en douches wekelijks worden gespoeld door de facilitaire dienst. Er hangt echter nog steeds geen aftekenlijst.
- Op de locatie Overkampweg Dordrecht heeft men reeds begin 2017 georganiseerd dat de oogdouches door de facilitaire dienst worden gespoeld. Deze dienst zou ook een aftekenlijst moeten bijhouden, maar dat was niet altijd bekend of kon niet altijd worden aangetoond.
- T.a.v. de locatie Zuidplein is de commissie gebleken dat het spoelen van de oogdouche niet altijd werd geregistreerd / afgetekend. Ook kon niet duidelijk worden gemaakt of er nu wel of niet automatisch gespoeld werd.

c. Verblijf – verzorging en bejegening

Voeding

De verstrekking van voeding is op alle hoofdlocaties doorgaans prima op orde. Aandacht verdient de variatie in voeding (halal, kosjer en vegetarisch), die niet op alle locaties wordt aangeboden. Dit lost men vooralsnog op door voeding te bestellen bij locaties die wel betreffend aanbod hebben.

Luchten / ontspanning

Het organiseren van luchtmomenten voor ingeslotenen en het schoon houden van de luchtplaatsen, is over het algemeen prima op orde. Een enkele keer is op locatie Zuidplein geconstateerd dat de luchtplaats vuil was: volle asbakken, beklad en er lag al enkele dagen braaksel.

Voor wat betreft het aanbod van lectuur en literatuur zou er wat meer variatie aangebracht kunnen worden op de hoofdlocaties. Op dit punt is overigens locatie Spijkenisse een goed voorbeeld voor andere locaties: een goed aanbod van literatuur uitgesteld in een geordende boekenkast, en gerangschikt op taal, waaruit de arrestant zelf zijn boek kan kiezen.

Hygiëne

Is op alle hoofdlocaties over het algemeen prima op orde.

Medische verzorging

De commissie complimenteert het team Arrestantentaken met de wijze waarop zij de medische verzorging van ingeslotenen hebben opgepakt in 2017. Over het algemeen constateert de commissie dat het bewaren en verstrekken van medicatie en het inschakelen van medische deskundigen (arts, GGD, GGZ), prima op orde is. Noemenswaardige bevindingen n.a.v. de inspecties zijn:

- Op de cellencomplexen is één van de arrestantenverzorgers aangewezen als portefeuillehouder 'medicijnverstrekking' en 'minderjarigen'. Een goede ontwikkeling!
- Op locatie Overkampweg Dordrecht zijn alle zaken m.b.t. medicatie uitstekend geregeld: Een afsluitbare medicijnkast, een gestructureerd registratiesysteem en goede contacten met de apotheek van het ziekenhuis, gelegen naast het bureau. Een voorbeeldlocatie voor andere bureaus.
- Locatie Zuidplein maakt gebruik van een afsluitbare medicijnkast voorzien van metalen mandjes met naam / registratieplaatjes. Ook wordt gebruik gemaakt van een overzichtelijk bord waarop de medicijnverstrekking wordt geregistreerd. Goed georganiseerd!
- Op locatie Marconiplein bleek de medische verzorging telkens prima op orde: Medicijnen worden netjes opgeborgen in een afgesloten kast.
- T.a.v. de locatie Capelle heeft de commissie geconstateerd dat aanvankelijk een medicatiekast werd gebruikt die voor iedereen toegankelijk was. Deze kast zou worden vervangen door een afsluitbare kast, maar deze is nog in bestelling en begin 2018 nog niet geleverd. Tot die tijd worden medicijnen bewaard in een niet afsluitbaar krat, dus zaak dat nu zo snel mogelijk een nieuwe kast wordt geleverd.
- Voor de locatie Doelwater is een nieuwe kast besteld (een soortgelijke kast als op de Overkampweg). De kast was nog niet geleverd, maar de medicatie staat nu wel in een kast. Het registratiesysteem met map wordt ook overgenomen van locatie Overkampweg.

Oneigenlijk gebruik van politiecellen / insluiting verwarde personen met een psychische aandoening

De commissie heeft het beeld dat het aantal ingesloten met een psychische aandoening c.q. verwarde personen (zonder strafrechtelijke titel) onverminderd groot is dan wel toeneemt. De commissie blijft scherp inspecteren op het oneigenlijk gebruik van politiecellen en blijft deze problematiek ook landelijk aankaarten.

- De teamchefs AT hebben aangegeven dat het aantal ingesloten verwarde personen (zonder strafrechtelijke titel) lijkt te zijn afgenomen. Medewerkers hebben echter niet altijd scherp dat verwarde personen die een strafbaar feit hebben gepleegd en waarvoor vervolging wordt ingezet, altijd eerst op een politiebureau ingesloten dienen te worden en pas daarna beoordeeld zullen worden door GGZ.
- N.a.v. inspecties op locatie Overkampweg Dordrecht bestond aanvankelijk nog het beeld dat er regelmatig veel verwarde personen onterecht werden ingesloten in een politiecel en dus niet direct werden doorgeleid naar de zorgsector. Later bleek dat sociale insluitingen minder voorkwamen vanwege een wijziging / aanscherping van het beleid m.b.t. de opvang van verwarde personen.
- Nieuwe werkwijze – pilot 'Meldpunt GGZ'
 - Met ingang van 1 december 2017 is in de eenheid Rotterdam gestart met de pilot 'Meldpunt GGZ'. De pilot loopt tot en met 30 april 2018.
 - In de regio Rotterdam is een nieuwe werkwijze ontwikkeld om mensen met verward gedrag die via 112 worden gemeld de juiste zorg te bieden. Bij 112 meldingen waarbij er sprake is van mensen met verward gedrag wordt vaak in eerste instantie de politie ingezet. Reden hiervoor is dat een dergelijke melding zich vaak aandient als overlast melding, of dat het niet duidelijk is wat er precies aan de hand is. De burger laat zich dan veelal naar de meldkamer van de politie doorverbinden die na een korte uitvraag een eenheid ter plaatse stuurt om polshoogte te nemen. Indien deze een ernstig verward persoon / patiënt aantreffen worden deze veelal rechtstreeks door de politie ter beoordeling naar een Spoedeisende Eerste Hulp-Psychiatrie (SEHP) gebracht. Dit is een onwenselijke situatie omdat het vervoer van psychiatrische patiënten die zorg, begeleiding en verpleegkundige toezicht nodig hebben, principieel een indicatie voor ambulancezorg is. Daarnaast heeft de Nationale Politie aangegeven te stoppen met het vervoer van deze patiënten (indien er geen sprake is van een strafbaar feit).
 - Het Meldpunt GGZ is een telefonische hulpdienst voor de meldkamers politie én ambulancezorg. De centralisten kunnen hier terecht met vragen over meldingen van/over personen met verward gedrag. Daarnaast kunnen ze in bepaalde situaties ook meldingen doorzetten naar het Meldpunt GGZ, die vervolgens telefonisch hulp kan verlenen of kan doorverwijzen naar de juiste zorgverlener. Het Meldpunt GGZ is ook beschikbaar voor politieagenten en ambulancehulpverleners ter plaatse voor overleg en/of advies. Bij het Meldpunt GGZ is tijd en specialistische (GGZ-) kennis (door sociaal psychiatrisch verpleegkundigen) beschikbaar die nodig is om goed uit en door te kunnen vragen. Het Meldpunt zal de benodigde zorg en ondersteuning inschakelen, waarbij wordt aangesloten op de sociale kaart en bestaande structuren en aanpakken. Indien nodig kan de hulplijn terugschakelen naar de meldkamer politie of ambulancezorg. Dit bij een gevaarstelling en/of bij situaties waarbij de sociaal psychiatrisch verpleegkundige van het Meldpunt GGZ tot de conclusie komt dat alsnog een acute beoordeling bij een SEHP noodzakelijk is en er dien ten gevolge een indicatie is voor vervoer per ambulance.
 - De verwachting is dat het aantal op politiebureaus ingesloten verwarde personen (zonder strafrechtelijke titel) door deze nieuwe werkwijze zal afnemen.
 - De bevindingen, conclusies en aanbevelingen n.a.v. de pilot, worden te zijner tijd gedeeld met de commissie.

Bejegeningen en verblijfsduur minderjarigen

De eenheid Rotterdam houdt jaarlijks gegevens bij van het aantal en de verblijfsduur van (minderjarige) arrestanten (zie **bijlage 3**). Het totaal aantal ingesloten minderjarigen is in 2017 t.o.v. 2016 afgenomen. Het percentage minderjarige arrestanten van het totaal aantal ingeslotenen, is in 2017 t.o.v. 2016 gelijk gebleven.

De gemiddelde verblijfsduur van minderjarige arrestanten is in 2017 t.o.v. 2016 gedaald: Voor 12-minners is de gemiddelde verblijfsduur gedaald van 7,2 uur naar 4,5 uur. Voor de leeftijdscategorie 12 – 17 jaar is de gemiddelde verblijfsduur enigszins gedaald van 18,7 uur naar 17,7 uur.

De maximaal toegestane verblijfsduur voor minderjarigen in een politiecel, is 73 uur (3 dagen). Het percentage minderjarige arrestanten dat langer dan 72 uur werd ingesloten, is in 2017 t.o.v. 2016 gedaald: Voor 12-minners is dit percentage gedaald van 3,3% naar 0% en voor de leeftijdscategorie 12 – 17 jaar is dat percentage licht gedaald van 4,8% naar 4,6%.

- De commissie kreeg tijdens haar inspecties in 2017 de indruk dat het aantal ingesloten minderjarigen met strafrechtelijke titel was toegenomen, mogelijk ingegeven door het feit dat in 2017 relatief meer minderjarige arrestanten zijn geïnterviewd.
- De afgelopen jaren is de aandacht voor de bejegening en verblijfsduur van minderjarige ingeslotenen versterkt en de kwaliteit van arrestantenzorg voor deze doelgroep verbeterd. Het belang van de bijzondere rechtspositie van minderjarigen in detentie heeft een positieve impuls gekregen door de niet aflatende inzet van organisaties als 'Defence for Children', maar ook door de inzet van de commissies van toezicht op de arrestantenzorg.
- De commissie merkt op dat de inzet van een portefeuillehouder 'minderjarigen' op elke hoofdlocatie ook een positieve bijdrage heeft geleverd aan de verbeterde zorg voor ingesloten minderjarigen.
- N.a.v. de door de commissie uitgevoerde inspecties, kan worden geconcludeerd dat de bejegening van minderjarigen op alle hoofdlocaties goed is. Een mooi voorbeeld is de wijze waarop minderjarigen op de locatie Overkampweg Dordrecht worden bejegend: de HOvJ toetst of een nachtelijk verblijf van de minderjarige überhaupt opportuun is. In veel gevallen kan de jeugdige arrestant namelijk de nacht in huiselijke sfeer doorbrengen met een meldingsplicht voor de volgende ochtend. Als 'stimulans' worden niet alle ingenomen spullen weer meegegeven en blijft de mobiele telefoon achter op het complex. Minderjarigen worden steeds vaker in de gelegenheid gesteld thuis te slapen.

Bejegening (algemene indruk)

De commissie concludeert n.a.v. de uitgevoerde inspecties dat de bejegening van arrestanten in de eenheid Rotterdam over het algemeen prima op orde is. Er wordt door arrestantenverzorgers doorgaans respectvol met en over arrestanten gesproken en indien daartoe de gelegenheid is, biedt men extra zorg in de vorm van b.v. kleding, dekens of extra luchtmomenten.

d. Veiligheid – calamiteiten en BHV

Bedrijfsnoodplan en Bedrijfshulpverlening (BHV)

De commissie heeft bij de teamchefs AT gedurende het jaar 2017 meermaals aangedrongen op een planning van de BHV / ontruimingsoefeningen. Deze planning liet te lang op zich wachten.

- De teamchefs AT hebben de commissieleden in 2017 frequent geïnformeerd over de maatregelen die zij hebben genomen om de (BHV)capaciteit en het gewenste opleidingsniveau binnen het team Arrestantentaken op orde te krijgen. Deze maatregelen betroffen onder meer:
 - De selectie en aanstelling van BHV-verantwoordelijke medewerkers op alle hoofdlocaties per 1 juni 2017. Dit zijn mensen die affiniteit met het onderwerp hebben en BHV-zaken op een eenduidige werkwijze implementeren (voordien was er slechts één (regionaal) verantwoordelijke BHV-functionaris).
 - Alle ploegleiders hebben de (herhalings)opleiding BHV gevolgd. In de tweede helft van 2017 (i.v.m. capaciteit) volgden alle medewerkers van het team Arrestantentaken de BHV herhalings- of basisopleiding.
 - Ter gelegenheid van een bijeenkomst met de locatieverantwoordelijke BHV-medewerkers in september 2017, zijn twee medewerkers verantwoordelijk gemaakt voor de planning van BHV-oefeningen.
- De commissie heeft haar waardering uitgesproken over de wijze waarop de BHV-portefeuille op termijn wordt geborgd in de vorm van verantwoordelijke medewerkers en opleidingen. Cruciaal is echter dat op zo kort mogelijke termijn daadwerkelijk en praktijkgericht wordt geoefend en dat de commissie zo snel mogelijk beschikt over een planning BHV-oefeningen.
- Ondanks alle hiervoor genoemde inspanningen van de teamchefs AT is het niet gelukt om voor het lopende jaar 2017 een planning van BHV-oefeningen te realiseren. De teamchefs hebben aangegeven dat de planning van BHV-oefeningen mede onder druk is komen te staan door de gescheiden organisatie van BHV-oefeningen tussen het team AT enerzijds en die van districten anderzijds. De districten hebben een eigen BHV organisatie en organiseren elke maand een oefening. Deze oefeningen worden echter meestal ad hoc gepland en uitgevoerd (spontane, onaangekondigde oefeningen afhankelijk van de op dat moment beschikbare capaciteit). Daarom kan een integrale planning tussen AT en districten op dit moment niet geregeld worden.
- De commissie was over het uitblijven van een planning zeer kritisch en stelde de teamchefs de vraag of zij deze situatie niet zorgelijk vonden? Waren medewerkers nu wel voldoende toegerust en voorbereid op een eventuele ontruiming?

De teamchefs deelden de zorg van de commissie. Het gebrek aan (BHV)capaciteit werd en wordt deels ondervangen door bijstandsaanvragen waardoor de druk op capaciteit wat afneemt (bijstand heeft men ook daadwerkelijk gekregen). Anderzijds hebben de teamchefs aangegeven dat de ondergrens in capaciteit reeds was bereikt en in de tweede helft van 2017 weer langzaam maar zeker groei in capaciteit ontstaat. Na de verplichte opleidingen worden zij zo snel mogelijk operationeel ingezet. De grootste krapte lijkt dus voorbij te zijn.

Tevens is eind 2017 een landelijke BHV-wervingsactie gestart. Landelijk worden er 1100 extra BHV'ers opgeleid, waardoor de personele capaciteit in de loop van 2018 weer een positieve impuls krijgt.
- De commissie vraagt hoe de ervaringen / leerpunten n.a.v. BHV-oefeningen worden gedeeld met de medewerkers die niet deelnamen aan de oefening. De teamchef AT merkt op dat de verslagen breed onder medewerkers worden gedeeld en dat elke AT-medewerker 1x per jaar moet hebben deelgenomen aan een integrale, volwaardige BHV-oefening.
- Ondanks het feit dat een planning van BHV-oefeningen gedurende het gehele jaar 2017 is uitgebleven c.q. door reeds hierboven genoemde oorzaken niet konden worden gerealiseerd, konden niettemin een vijftal volwaardige, praktijkgerichte BHV-oefeningen worden uitgevoerd, respectievelijk op de locaties Marconiplein, Capelle aan den IJssel, Zuidplein en beide rechtbanklocaties. De commissie heeft de drie laatstgenoemde oefeningen bijgewoond. Een beknopt overzicht van de bevindingen van de commissie in deze, is opgenomen in **bijlage 4**.

- Mede door de vasthoudendheid van de commissie, hebben de teamchefs AT in januari 2018 een planning van BHV- / ontruimingsoefeningen voor 2018 aangeboden aan de commissie: op alle hoofdlocaties wordt, naast de maandelijks georganiseerde table-top oefeningen, minimaal één keer per jaar een grootschalige, op de praktijk georiënteerde BVH- / ontruimingsoefening gehouden. Tijdens deze oefeningen wordt gebruik gemaakt van figuranten en wordt samengewerkt met partners als Brandweer, Farr-artsen en basisteams.
- Reeds in het jaarverslag van 2016 heeft de commissie er op gewezen dat het evident is dat frequente, praktijkgerichte training cruciaal is voor de veiligheid van arrestanten en arrestantenverzorgers, noodzakelijk is voor de ontwikkeling van de vaardigheden en competenties van arrestantenverzorgers en hun zelfvertrouwen versterkt. Ook is gewezen op het belang van de geoefendheid van arrestantenverzorgers in werkinstructies en protocollen (b.v. hoe te handelen bij (pogingen) suïcide). De reeds genoemde 'table-top' oefeningen zijn in dit verband 'slechts' aanvullend. Nu de planning voor 2018 staat, zal de commissie de uitvoering en verslaglegging van BHV-oefeningen en het uitleren van verbeterpunten nauwlettend blijven volgen.

Blusmiddelen – vluchtroutes – cameraobservatie

Ten aanzien van de beschikbaarheid en het onderhoud van blusmiddelen, de ontsluiting van cellen en ophoudkamers, duidelijkheid omtrent aangegeven vluchtroutes en het toepassen van camera-observatie, concludeert de commissie dat de arrestantenzorg in eenheid Rotterdam keurig op orde is. In een enkel geval bleek de aanduiding van de vluchtroute op de locatie Spijkenisse niet geheel duidelijk. Daarop heeft de arrestantenzorg adequaat gereageerd en de situatie aangepast.

T.a.v. de locatie Overkampweg Dordrecht heeft de commissie opgemerkt dat men sinds januari een nieuw camerasysteem in gebruik heeft genomen, waarover men zeer tevreden is: storingen zijn fors afgenomen en de bediening is eenvoudiger.

N.a.v. een inspectie op de locatie Marconiplein heeft de commissie zich afgevraagd welke functionaris nu het besluit neemt om cameraobservatie toe te passen: De HOVJ besluit tot camera-observatie, waarbij in voorkomende gevallen tevoren de Farr-arts wordt geconsulteerd.

Afleggen van wapens (vuurwapens / pepperspray)

- In het Landelijk Reglement Arrestantenzorg (juni 2016) is de volgende bepaling opgenomen: "Het is verboden binnen cellencomplexen of in andere ruimtes waar zich ingeslotenen kunnen bevinden een vuurwapen en/of pepperspray te dragen". In augustus 2016 is landelijk bekend gemaakt dat in dit Reglement ten onrechte een verbod is opgenomen om pepperspray bij zich te dragen in de cellencomplexen. Dit heeft destijds tot de volgende instructie geleid:
 - Eenheden die pepperspray toelaten, kunnen dat blijven doen.
 - Het dragen van pepperspray is niet verboden.
 - Zodra het definitieve standpunt m.b.t. bewapening rond is, wordt er – samen met enige andere redactionele aanpassingen – een gewijzigde versie van het Landelijk Reglement gepubliceerd.
 - CTA's hoeven dus niet te melden dat er pepperspray wordt gedragen in complexen.
- De commissie heeft tijdens haar inspecties geconstateerd dat politiemedewerkers zich over het algemeen houden aan het afleggen van vuurwapens in cellencomplexen. Op de locatie Zuidplein was men op dit punt niet altijd consequent en heeft men daarna het afleggen van wapens als standaardprocedure ingevoerd. Men heeft een oefening met een nepwapen georganiseerd om zodoende dit thema levend te houden; een initiatief dat zeer wordt gewaardeerd door de commissie. Op de locatie Marconiplein is twee keer door de commissie geconstateerd dat agenten hun wapens niet hebben afgelegd in het cellencomplex. De teamchef AT heeft dit op locatie aan de orde gesteld. Op de locaties Overkampweg Dordrecht en Capelle bestond er onduidelijkheid over het al of niet mogen dragen van pepperspray. Men heeft daarop de keuze gemaakt geen pepperspray te dragen.

e. Verblijf in gerechtsgebouwen

Rechtbanklocaties Rotterdam en Dordrecht

De ophoudkamers in gerechtsgebouwen zijn naar hun aard bedoeld voor kort verblijf (voorafgaand en na de zitting). Voor een langer verblijf ontbreken de daarvoor noodzakelijke faciliteiten die van belang zijn voor het welzijn en welbevinden van arrestanten. De commissie heeft tijdens haar inspecties met enige regelmaat geconstateerd (en van arrestantenverzorgers bevestigd gekregen) dat arrestanten te lang moeten verblijven op rechtbanklocaties en leidt tot onrust en stress bij arrestanten. Consequentie hiervan is ook dat arrestantenverzorgers extra effort (moeten) steken in de verzorging en bejegening van arrestanten in situaties waar sprake is van een langduriger verblijf. Hoewel de wijze waarop de leiding AT de operationele aansturing en personeelszorg organiseert en uitvoert, geen onderdeel uitmaakt van het toezicht door de commissie, zijn deze factoren uiteraard wel van invloed op de kwaliteit van arrestantenzorg. De teamchefs AT hebben de commissie gedurende het jaar frequent geïnformeerd over en meegenomen in de ontwikkelingen m.b.t. werving, opleiding, training en begeleiding van arrestantenverzorgers en hebben daarmee de commissie een goed beeld gegeven van de wijze waarop aandacht besteed wordt aan de ondersteuning van en zorg voor personeel.

T.a.v. rechtbank Rotterdam

Algemeen

- Ook in 2017 heeft de commissie op basis van de lijst aandachts- en verbeterpunten voor de rechtbanklocatie Rotterdam, inspecties uitgevoerd. In aanvulling daarop heeft de commissie doelbewust geïnvesteerd in het voeren van gesprekken met arrestantenbewaarders om zodoende meer beeld te krijgen van de werksfeer en de 'mind-set' van arrestantenverzorgers. Uit deze gesprekken bleek dat er tot medio 2017 nog sprake was van een pessimistische sfeer en houding onder medewerkers. Oorzaak hiervan lag onder andere in de beleving van medewerkers dat de gewenste verbeteringen onvoldoende of niet snel genoeg werden opgepakt en uitgevoerd, waardoor het geduld van medewerkers op de proef werd gesteld. Dit beeld werd overigens ook door de commissie geconstateerd (zie de bevindingen van de commissie hieronder). Andere oorzaken van het pessimisme lagen in de gevolgen van het reorganisatieproces, waarover ook reeds in het vorige jaarverslag werd gerapporteerd: veranderingen in teamsamenstelling, plaatsing op andere werklocaties en andere leidinggevendenden hebben ook in 2017 nog geleid tot onzekerheid onder het personeel. De commissie en de teamchefs AT hebben zich telkens gerealiseerd dat met name cultuurveranderingen tijd en geduld vergen. De teamchefs AT hebben gedurende het jaar 2017 fors geïnvesteerd in dit veranderproces door de werving en selectie van nieuwe medewerkers (de ondergrens in capaciteit was bereikt), het aanbieden van vakgerichte opleidingen t.b.v. het op peil houden en verbeteren van het kennisniveau en het organiseren van teambijeenkomsten. Deze investering heeft zijn vruchten afgeworpen: de commissie heeft tijdens de inspecties na de zomerperiode geconstateerd dat de werksfeer op deze locatie langzaam maar zeker verbeterde en dat deze positieve trend kon worden vastgehouden.

Specifieke aandachtspunten

- BHV (Bedrijfshulpverlening) – Gedurende 2017 is gebruik gemaakt van een krat met BHV-attributen zonder aftekenlijst. Dit oogde rommelig en de commissie heeft verzocht om een BHV-kast. Deze was besteld, maar kon pas begin 2018 worden geleverd. BHV-oefeningen konden wegens een tekort aan BHV-opgeleide medewerkers niet worden gehouden, maar in november kon alsnog een BHV-oefening op deze locatie worden gerealiseerd (zie tevens **bijlage 4**).
- Medicatie – De medicijnen werden gedurende het jaar los bewaard in een kast op de centrale post. Op verzoek van de commissie is een medicijnkast besteld en deze is in oktober geleverd.
- Huisregels – De commissie heeft tijdens haar inspecties voortdurend aandacht gevraagd voor het beschikbaar stellen van huisregels in meerdere talen. Aanvankelijk stelden medewerkers zich op het standpunt dat kon worden volstaan met het mondeling mededelen van de huisregels aan arrestanten en een enkele keer werd getwijfeld of het beschikbaar stellen van huisregels nu wel

een taak is van arrestantentaken (of juist van de rechtbank). De teamchef AT heeft er op gewezen dat elke rechtbank zijn eigen dienstverleningsovereenkomst heeft en daarom zelf naar eigen behoefte huisregels kan opstellen.

De teamchef AT heeft toegezegd dat de huisregels (inclusief vertalingen) voor de rechtbanklocaties snel geregeld zouden worden (november). Uiteindelijk kwam een eerste (Nederlands-talige) versie beschikbaar in december 2017 en in januari 2018 werden huisregels in meerdere talen beschikbaar gesteld.

- Het ontruimingsplan is aangebracht op een whiteboard in de centrale post; tevens hebben alle medewerkers in maart het plan per mail ontvangen.
- Fouillering – De commissie is kritisch op de wijze waarop ingeslotenen op de rechtbank worden gefouilleerd. Hoewel door medewerkers werd gesteld dat er gefouilleerd werd, heeft de commissie meermaals geconstateerd dat de ophoudcellen vervuild of beklad waren door het gebruik van o.a. stiften. De teamchef AT merkte op dat arrestanten die vanuit huizen van bewaring worden binnengebracht bij de rechtbank, niet gefouilleerd zijn (er geldt hier een ander regiem / arrestanten van de politie zijn wel standaard gefouilleerd). Op verzoek van de commissie heeft de teamchef AT deze situatie intern aan de orde gesteld en de opdracht verstrekt dat iedere arrestant / ingeslotene gefouilleerd dient te worden. Om zicht te houden op de ingeslotenen, worden alle ingeslotenen op de rechtbank tenminste iedere 2 uur gecheckt; bijzonderheden worden geregistreerd.
- Voeding – Er is in principe voldoende voeding aanwezig (eenvoudige broodmaaltijd met melk / thee), maar wordt door ingeslotenen als te summier ervaren. Vanuit een PI wordt regelmatig brood en drinken meegegeven. De teamchef AT heeft opgemerkt dat rekening gehouden dient te worden met het feit dat op deze locaties wordt ingekocht met het oog op een zo kort mogelijk verblijf.
- Dag- en nachtcyclus – Een tijdsaanduiding ontbreekt; de teamchefs AT onderzoeken de mogelijkheid tot het aanbrengen van een klokje.
- De teamchef AT merkt op dat de aandachtspunten die betrekking hebben op de faciliteiten en bouwtechnische aspecten van de rechtbank, regelmatig zijn besproken met het hoofd bedrijfsbeveiliging van de rechtbank. Deze heeft aangegeven dat genoemde punten naar verwachting niet of slechts minimaal tot veranderingen of aanpassingen zullen leiden. Aspecten die hieronder vallen, zijn: het sanitair, de klimaatbeheersing, de luchtplaats, cameratoezicht, de pantry, luiken / oogkijkers in de celdeuren.
Bevindingen van de commissie op deze onderwerpen:
 - Er is een koffieautomaat (geen pantry) geplaatst in de (krappe) ruimte van de centrale post.
 - Het personeel is in de gelegenheid gesteld te eten en te drinken op de benedenetage.
 - Er kan gebruik gemaakt worden van twee toiletten; op drukke dagen (10 of meer ingeslotenen) is dat te weinig.
 - De klimaatbeheersing werkt niet optimaal / de temperatuur wordt centraal geregeld; bij kou worden dekens uitgereikt.
 - Een luchtplaats ontbreekt en wordt door ingeslotenen niet gemist.
 - De celdeuren zijn voorzien van te hoog geplaatste oogkijkers; het aanbrengen van luiken in de celdeuren zou een goed alternatief zijn volgens de commissie.Standpunt van de rechtbank is dat het uitvoeren van een aantal van deze door de commissie voorgestelde oplossingen, financieel dan wel gebouw-technisch niet haalbaar / wenselijk zijn.
- Ondanks de bijzondere omstandigheden waaronder arrestantenverzorgers in 2017 hun werk moesten verrichten (zie hiervoor onder 'algemeen'), heeft de commissie tijdens haar inspecties geconstateerd dat de bejegening en verzorging van ingeslotenen over het algemeen goed was. De ontvangst en rondleiding van commissieleden is na het omslagpunt medio 2017 aanzienlijk verbeterd.
- Op 11 oktober 2017 heeft een afvaardiging van de commissie een constructief gesprek gevoerd met een vertegenwoordiging van het bestuur van de rechtbank Rotterdam, in aanwezigheid van de teamchef AT. De commissie heeft in dat gesprek aandacht en medewerking gevraagd voor de verbeterpunten die de commissie heeft benoemd n.a.v. de inspecties. Ook is in het bijzonder stilgestaan bij de problematiek van de (te lange) verblijfsduur van ingeslotenen in gerechts-

gebouwen. Het bestuur van de rechtbank onderschrijft in dat verband het belang van de aanbevelingen uit het gelijknamige NOM-rapport (zie hieronder: *Onderzoeksrapport NOM over verblijfsduur in gerechtsgebouwen*).

T.a.v. rechtbank Dordrecht (specifieke aandachtspunten)

- Over het algemeen is de arrestantenzorg op deze locatie prima op orde. De commissieleden worden vriendelijk ontvangen en goed rondgeleid. Het complex ziet er netjes en verzorgd uit. De bejegening en verzorging van ingeslotenen is eveneens prima op orde.
- BHV (Bedrijfs hulpverlening) – Ook op deze locatie heeft de commissie meermaals aangedrongen op het plannen en uitvoeren van BHV-oefeningen. Medio 2017 zijn de eerste stappen gezet ter verbetering van de BHV: medewerkers hebben zelf BHV-oefeningen georganiseerd en heeft men in verschillende situaties geoefend. Tevens heeft men interne rondleidingen in het gebouw georganiseerd: het op deze wijze gezamenlijk delen van kennis over ontruiming, vluchtroutes en vindplaatsen van BHV-attributen draagt er aan bij dat medewerkers in geval van calamiteiten effectiever en sneller kunnen handelen. Uiteindelijk is ook eind oktober 2017 een volwaardige BHV-oefening gehouden op deze locatie (zie tevens **bijlage 4**).
- Huisregels – Gedurende het jaar 2017 waren de huisregels uitsluitend beschikbaar in het Nederlands. Uiteindelijk werden in januari 2018 de huisregels in meerdere talen beschikbaar gesteld, dit op aandringen van de commissie.
- Fouillering – Ook op deze locatie is de commissie kritisch op de wijze waarop ingeslotenen worden gefouilleerd. De commissie heeft geconstateerd dat fouillering plaatsvindt voorafgaand aan het vervoer met DV&O (Dienst Vervoer & Ondersteuning) en niet op de rechtbank, met als gevolg dat riemen, jassen, schoenveters, medicatie etc. niet (altijd) worden ingenomen. In het kader van de veiligheid van betrokkene en/of anderen een ongewenste situatie. Evenals op de rechtbanklocatie Rotterdam, heeft ook hier de teamchef AT op verzoek van de commissie de opdracht verstrekt dat iedere arrestant / ingeslotene gefouilleerd dient te worden.
- Luchtplaats – Reeds geruime tijd is bekend dat de luchtplaats op deze locatie in slechte staat verkeerd (losliggende tegels) en deswege buiten gebruik is gesteld. Ondanks herhaalde verzoeken van de commissie, is de luchtplaats niet hersteld uit financiële overwegingen. De commissie stelt dat een (her)gebruik van deze luchtplaats gewenst is, met name in geval van een langduriger verblijf van ingeslotenen.

T.a.v. de verblijfsduur in gerechtsgebouwen

- De commissie heeft tijdens haar inspecties met enige regelmaat geconstateerd dat ingeslotenen langer dan gewenst moeten verblijven op beide rechtbanklocaties. Reeds in het vorige jaarverslag werd gerapporteerd dat de planning van zittingen en de vervoersbewegingen beter op elkaar dienen te worden afgestemd.
In geval van een langduriger verblijf op rechtbanklocaties is het uit humanitair oogpunt gewenst dat niettemin voldoende zorg kan worden geboden aan ingeslotenen, ook al missen dergelijke locaties toereikende faciliteiten. De commissie is van oordeel dat ook het organiseren van kleine, ogenschijnlijk minimale oplossingen, verlichting kunnen brengen voor arrestanten. Denk in dit verband aan het beschikbaar stellen van een gevarieerder aanbod van lectuur en literatuur, het desgevraagd aanbieden van extra boterhammen, koffie of thee, e.d. De commissie realiseert zich dat het aanleggen van een luchtplaats in het gerechtsgebouw Rotterdam geen reële optie (meer) is, maar dat het herstel van een reeds aanwezige, weliswaar beschadigde luchtplaats op locatie Dordrecht, wel tot de mogelijkheden zou moeten kunnen behoren.

Onderzoeksrapport NOM over verblijfsduur in gerechtsgebouwen

- Op 18 december 2017 heeft de Nationale Ombudsman (NOM) een onderzoeksrapport gepubliceerd betreffende de duur en wijze van opvang van gedetineerden in ophoudkamers van het cellencomplex in een gerechtsgebouw. De NOM heeft dit onderzoek uit eigen beweging uitgevoerd.
- De Nationale ombudsman is van oordeel dat het onaanvaardbaar is dat gedetineerden langer dan zes uur verblijven in een ophoudkamer. Daarbij geldt dat er altijd naar moet worden gestreefd het

verblijf zo kort mogelijk te houden, bij voorkeur niet langer dan twee uur voor en twee uur na de zitting. De faciliteiten schieten tekort om bij het overschrijden van een termijn van zes uur vanuit het perspectief van de gedetineerden nog aanvaardbaar te zijn. Overschrijding van de termijn van zes uur betekent daarmee een inbreuk op de mensenrechten van de gedetineerden.

- In de praktijk blijkt dat het niet haalbaar is om extra faciliteiten zoals een luchtplaats of een rookfaciliteit in het cellencomplex aan te brengen, zodat het verblijf aangenamer wordt. Dit is vanwege de situatie in de gebouwen niet mogelijk. Maar dit is ook vanwege de benodigde extra inzet van personeel en de beheersproblematiek die het aanbieden van dergelijke faciliteiten met zich mee brengt niet haalbaar. Wel zijn kleine verbeteringen in de sfeer van het bieden van meer afleiding mogelijk, zoals door het plaatsen van krijtborden op de binnenkant van een ophoudkamer of het aanbieden van lectuur. Verder constateert de Nationale ombudsman dat het budget van de DV&O zodanig is dat het inplannen van alle vervoersbewegingen elke dag een complexe puzzel oplevert. Ook stelt de ombudsman vast dat er op dit moment geen ketenbreed structureel overleg bestaat. Er ontbreekt een procesverantwoordelijke instantie, waardoor er geen overzicht is over de gehele keten.
- De Nationale ombudsman ziet het als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokken partijen om op korte termijn maatregelen te treffen zodat de maximale ophoudduur van zes uur niet langer wordt overschreden. Het ligt op de weg van de partners uit de keten om met de conclusies uit dit rapport aan de slag te gaan, te gaan samenwerken en onderlinge daadkracht te tonen. Betrokken partners zijn: Bestuur rechtbank – DV&O (Dienst Vervoer & Ondersteuning) – DJI (Dienst Justitiële Inrichtingen) – Raad voor de Rechtspraak – Openbaar Ministerie – Politie.
- De Nationale ombudsman benadrukt tot slot dat het naast bovengenoemde mogelijkheden om de ophoudduur te verkorten ook altijd belangrijk is om de gedetineerden in de ophoudkamers steeds goed te informeren en correct te bejegenen. Dit is des te belangrijker op het moment dat een gedetineerde langer dan zes uur wordt opgehouden. Het is aan de individuele medewerkers om hierover met de gedetineerden in gesprek te gaan en de individuele problemen zo veel mogelijk op te lossen. Goede uitleg aan de gedetineerden over bijvoorbeeld de reden van vertraging wanneer het vervoer op zich laat wachten, kan soms al helpen de stress te verminderen.
- De Nationale ombudsman constateert overigens dat er veel lof is over de houding van de medewerkers in de uitvoering. Veel medewerkers lossen problemen ook al zoveel mogelijk praktisch op.
- De NOM heeft in haar rapport een aantal concrete aanbevelingen gedaan ter verbetering van de geconstateerde situatie. Het Landelijk Centrum CTA zal monitoren in hoeverre de aanbevelingen worden opgevolgd.

f. Bijzondere aandachtspunten

Transportmiddelen

Tijdens de inspecties in 2017 zijn de transportmiddelen niet of nauwelijks gecontroleerd.

Thema's

(Straf)maatregelen n.a.v. recalcitrant of agressief gedrag

De commissie heeft naar aanleiding van haar inspecties het beeld gekregen dat er niet of nauwelijks (straf)maatregelen worden genomen vanwege recalcitrant of agressief gedrag.

- Op de locaties Marconiplein, Overkampweg Dordrecht en Spijkenisse, werd soms een sigaret geweigerd, indien een arrestant recalcitrant of agressief gedrag vertoonde. Het recht om te luchten wordt nimmer geweigerd.
- De commissie was zeer content met de zienswijze van medewerkers op de locatie Capelle: (Straf)maatregelen zijn sowieso niet effectief en werken vaak averechts. Voorzichtigheid is geboden, zeker als de emoties in een bepaalde voor arrestanten onprettige situatie hoog oplopen (in de meeste situaties richten de emoties zich niet eens op de arrestantenverzorgers). Men geeft daarom de voorkeur aan de-escalerend optreden.

Fouilleringsformulier

De commissie heeft in 2017 meermaals aangegeven dat arrestanten altijd recht hebben op een kopie van het fouilleringsformulier, ook indien arrestanten er niet expliciet om vragen. De commissie heeft dit onderwerp ook landelijk aan de orde gesteld in het Landelijk Centrum CTA.

- Aanvankelijk was er bij de teamchefs AT onduidelijkheid over de verplichting om het formulier ook ongevraagd te moeten verstrekken. Daarnaast hebben arrestantenverzorgers zich afgevraagd wat de toegevoegde waarde van verstrekking van het formulier is. Zo werd gesteld dat op de locatie Doelwater een zogenaamd 'inkomstenformulier' wordt gehanteerd, bestaande uit: overzicht medische aspecten, cel-inspectie, foullering en huisregels; dat formulier moet voor akkoord ondertekend worden door de arrestantenverzorger en de arrestant.
- De teamchefs AT hebben in april 2017 de (verplichting tot) gevraagde en ongevraagde verstrekking van het fouilleringsformulier gecheckt en besproken tijdens een bijeenkomst van de landelijke expertgroep. Daar werd het standpunt van de commissie bevestigd.
- De commissie heeft er vervolgens bij de teamchefs AT op aangedrongen te organiseren dat fouilleringsformulieren ook daadwerkelijk uitgereikt worden. De teamchefs hebben dat toegezegd en de verplichting tot verstrekking actief gecommuniceerd naar hun medewerkers. Er was bij de teamchefs nog wel onduidelijkheid over het moment van verstrekken (na het fouilleren of bij het verlaten van het cellencomplex). De Ambtsinstructie geeft hierover geen uitsluitel. Ook staan op het fouilleringsformulier de voorletters en achternaam van de politieambtenaar die het formulier ondertekend. Dat achten de arrestantenverzorgers ongewenst. De teamchefs hebben intern afgesproken dat het fouilleringsformulier meteen na het fouilleren moet worden verstrekt. In plaats van de naam van de politieambtenaar, kan het dienstnummer worden vermeld op het formulier.
- N.a.v. de door de commissie uitgevoerde inspecties in 2017 bleek dat aanvankelijk op geen enkele hoofdlocatie / cellencomplex fouilleringsformulieren werden verstrekt. In de loop van 2017 werd deze verplichting steeds beter opgepakt en op de locaties Doelwater, Capelle, Spijkenisse en Overkampweg Dordrecht uiteindelijk ook als standaard werkwijze doorgevoerd. Op de locaties Zuidplein en Marconiplein werd eind 2017 nog niet standaard een fouilleringsformulier verstrekt.
- De commissie concludeert dat dit thema over het algemeen goed is opgepakt.

Familie / huisgenoot ingelicht

De commissie benadrukt dat arrestanten zelf in de gelegenheid gesteld moeten worden om tijdens hun insluiting familieleden te contacteren, gevraagd / ongevraagd. Tevens heeft de commissie aanbevolen dat het al dan niet inlichten van familie of huisgenoten ook geregistreerd wordt en dat desgewenst ook kan worden gecheckt door arrestantenverzorgers of commissieleden.

- De teamchefs AT hebben aangegeven dat het informeren van familieleden / huisgenoten een verantwoordelijkheid is van het basisteam of recherche. Bij meerderjarigen gebeurt dat altijd op verzoek (door de Hulp-OVJ), bij minderjarigen ongevraagd (door Hulp-OVJ, Jeugdrechercheur of verbalisant). Het kan voorkomen dat in het belang van het onderzoek wordt afgezien van het inlichten van familie. Soms willen arrestanten ook niet dat familieleden worden ingelicht.
- N.a.v. de door de commissie uitgevoerde inspecties is gebleken dat op meerdere hoofdlocaties arrestantenverzorgers niet op de hoogte waren van de verplichting dat ingeslotenen zelf in de gelegenheid dienen te worden gesteld om familie of huisgenoten in te lichten over hun insluiting. De arrestantenverzorgers hebben op dit punt ook behoefte aan duidelijkheid en structuur.
- Gelet op de bevindingen van de commissie, beveelt de commissie aan dat de teamchefs AT hun medewerkers op alle hoofdlocaties / cellencomplexen actief informeren over de verplichtingen tot het inlichten van familie / huisgenoten, de rechten van de ingeslotene in deze en de rol- of taakverdeling op dit punt tussen politiefunctionarissen (basisteams / recherche) en arrestantenverzorgers.

Uitleren / borgen van BHV- en ontruimingsoefeningen

Zie hoofdstuk 3d onder BHV.

g. Ontvangst, rondleiding, verkregen informatie

Wijze van ontvangst en rondleiding

In 2017 zijn de commissieleden tijdens hun inspectierondes op alle hoofdlocaties vriendelijk ontvangen en goed rondgeleid.

- De commissie heeft met name een positieve indruk gekregen van de professionaliteit op de locaties Overkampweg Dordrecht en Spijkenisse. Op de locatie Overkampweg Dordrecht wordt men niet alleen buitengewoon vriendelijke ontvangen en goed rondgeleid, maar er heerst ook een uitstekende teamsfeer die het mogelijk maakt dat ook bij werkdruk / krapte in capaciteit, de kwaliteit van arrestantenzorg op (hoog) niveau blijft. Men werkt hier op basis van een heldere, gedragen taakverdeling, een prima basis voor succes. Tijdens een inspectie op de locatie Spijkenisse bleek dat de commissie ondanks de grote drukte, uitermate vriendelijk werd ontvangen en een goede indruk van het complex heeft kunnen krijgen, dankzij het stressbestendige en professionele handelen van betreffende arrestantenverzorger.
- Op de locatie Marconiplein was de ontvangst en rondleiding over het algemeen ook prima op orde, op één inspectiebezoek na: betreffend commissielid kon / mocht niet naar binnen vanwege de drukte, zo werd haar medegedeeld. Na aandringen werd zij toch toegelaten. De rondleiding was onvoldoende: Niet alle inspectiepunten konden worden nagelopen, omdat men aangaf hier geen tijd voor te hebben. De teamchefs AT zijn hierover in gesprek gegaan met medewerkers op deze locatie.

Verkregen informatie (primair en overige processen)

De informatieverstrekking bleek n.a.v. de inspecties van de commissie in 2017 prima op orde. Een mooi voorbeeld was het gebruik van een overzichtsbord in de centrale post op de locatie Zuidplein: in één oogopslag is te zien of er bijzonderheden zijn t.a.v. van de ingesloten arrestanten.

Bekendheid van de commissie

De commissie is van oordeel dat de huidige commissieleden inmiddels voldoende bekend dienen te zijn en dat daarom (ook bij een verlopen pas) een regulier legitimatiebewijs afdoende moet zijn voor toelating van commissieleden tot een politiebureau. Inmiddels beschikken alle commissieleden over een officieel, landelijk goedgekeurd legitimatiebewijs CTA, zodat issues m.b.t. oude, verlopen toegangspassen tot het verleden behoren.

- De teamchefs AT hebben op verzoek van de commissie een communicatietraject ter verbetering van de bekendheid van de commissieleden georganiseerd. Daarbij werden onder meer de sectorhoofden (eenheidsleiding en managers districten en diensten) en teamchefs basisteams betrokken. Tevens is een 'digitaal fotobord' geplaatst op het politie intranet (actueel fotobestand met de nieuwe CTA-leden).
- Op locatie Overkampweg Dordrecht is het initiatief genomen om namen en foto's van de commissieleden zichtbaar aan te brengen op de BHV-kast.
- Op locatie Doelwater werd tijdens een inspectie gevraagd naar het doel van een onaan-gekondigde inspectie, maar dit werd na uitleg probleemloos geaccepteerd. Bij de toegang tot het cellencomplex boven in het complex, werd begrijpelijkerwijs opnieuw om legitimatie gevraagd;
- Tijdens een tweetal inspecties op locatie Marconiplein bleek dat men niet op de hoogte was van de (uitsluitend controlerende, adviserende) rol van de commissie: onterecht werd verondersteld dat de commissie ook maatregelen en verbeteringen doorvoert of implementeert.

Bezetting

De commissie acht het van belang dat geconstateerde en beleefde onderbezetting en werkdruk consequent worden gesignaleerd aan de teamchefs AT. Onderbezetting en werkdruk hebben effect op de kwaliteit van arrestantenzorg.

- De teamchefs AT hebben gedurende het jaar begrip gevraagd voor het feit dat de opbouw / instroom van nieuw personeel langzamer verloopt dan de uitstroom. Vervulling van vacatures levert op de wat langere termijn naar verwachting een positief effect op. Vanaf medio 2017 is een stijgende lijn in de bezetting te zien; wel dient rekening te worden gehouden met een opleidings- en inwerktraject alvorens nieuw geworven medewerkers volledig ingezet kunnen worden in het operationele proces.
- De teamchefs merken op dat het op termijn mogelijk zal zijn capaciteit in te zetten naar behoefte en de gemiddelde celbezetting (dat kan dan worden afgestemd met de operationeel commandant van een locatie). De teamchefs zijn gedurende 2017 zoveel mogelijk in contact geweest met de basisteams op locatie, om zodoende de verwachtingen t.a.v. bijzondere situaties, celbezetting en werkdruk zo goed mogelijk te kunnen managen. Aan het einde van het jaar is overigens nog enige werkdruk ervaren omdat medewerkers hun extra gewerkte uren nog moesten opmaken.
- De commissie heeft meerdere keren aandacht gevraagd voor de onderbezetting op de locatie Spijkenisse. De arrestantenverzorgers gaven aan dat een bezetting van 2 medewerkers bij forse drukte onveilig is voor het personeel. De teamchef AT heeft aangegeven dat op deze locatie geen sprake is van onderbezetting en een onveilige situatie voor het personeel. De bezetting op Spijkenisse is 2 medewerkers per dienst. Bij wijze van uitzondering komt het wel eens voor dat er sprake is van één vaste medewerker en één inhuurkracht. De teamchef probeert dergelijke situaties te voorkomen, maar met de destijds nog bestaande krappe bezetting (april), kon dat niet 100% gegarandeerd worden. Indien er daadwerkelijk sprake is van een onveilige situatie, zijn de medewerkers van het basisteam in hetzelfde pand aanwezig die (o.a. bij alarm) alert reageren. Een soortgelijke situatie zoals hiervoor beschreven, deed zich een keer voor op locatie Marconiplein, waar de bezetting wel norm-conform was (3 medewerkers: 1x vaste medewerker, 1x medewerker van een andere locatie en 1x een inhuurkracht), maar de werkdruk vooral werd gevoeld door de vaste medewerker op die locatie.
- Tijdens een inspectie op de locatie Overkampweg Dordrecht heeft de commissie geconstateerd dat in een situatie van personele onderbezetting in combinatie met een grote toestroom van arrestanten, bepaalde handelingen zoals het tekenen voor de foullering door een arrestant, er bij inschieten. Dat bleek ook uit gesprekken met een 3-tal arrestanten: geen van hen had getekend voor de foullering en geen van hen had een foulleringsformulier ontvangen. Dergelijke situaties doen zich met name voor tijdens vakantieperiodes. Ook op locatie Doelwater deed zich in vakantietijd een dergelijke situatie voor.

4 Aanbevelingen

De commissie pleit voor standaardisering van werkwijzen, procedures en voorzieningen voor in ieder geval alle hoofdlocaties (cellencomplexen). Met name de borging op langere termijn van eenmaal ingevoerde standaard werkwijzen en gerealiseerde voorzieningen dient naar het oordeel van de commissie prioriteit te hebben bij de teamleiding AT.

Meer concreet doelt de commissie in dit kader op de volgende aanbevelingen

- Draag zorg voor de beschikbaarheid en verstrekking van huisregels in meerdere talen (inclusief huisregels specifiek voor minderjarigen).
- Draag zorg voor de beschikbaarheid en zichtbare aanwezigheid van ontruimingsplannen.
- Organiseer de planning, de daadwerkelijke uitvoering en evaluatie van BHV-oefeningen met inzet van interne en externe partners (Basisteam, Recherche, Brandweer, Farr-artsen, etc.).
- BHV-attributen dienen te worden opgeborgen in een als zodanig herkenbare BHV-kast die vrij toegankelijk is en voorzien is van een controle – of aftekenlijst.
- Organiseer dat elke medewerker AT minimaal één keer per jaar deelneemt aan een integrale, praktijkgerichte BHV-oefening en draag er zorg voor dat het evaluatieverslag met leerpunten breed wordt gedeeld, in het bijzonder met medewerkers die niet aan betreffende oefening hebben deelgenomen.
- Medicatie dient overzichtelijk en gelabeld te worden bewaard in een afsluitbare medicijnkast.
- Draag conform de gemaakte afspraken zorg voor standaard verstrekking van het fouilleringsformulier aan arrestanten, meteen na het fouilleren.
- Draag zorg voor het actief informeren van medewerkers AT over de verplichtingen tot het inlichten van familie / huisgenoten, de rechten van de ingeslotene in deze en de rol- of taakverdeling op dit punt tussen politiefunctionarissen (basisteam / recherche) en arrestantenverzorger.
- Het op, in of aan cellen aanbrengen van een praktische en veilige tijdsaanduiding.
- Ter bevordering van het welbevinden van arrestanten, verdient het aanbeveling zorg te dragen voor meer variatie in de voeding (halal, kosjer en vegetarisch) en vergroting van het aanbod van lectuur en literatuur.

Ten aanzien van locaties met uitsluitend ophoudkamers

- Draag zorg voor een compleet en actueel overzicht van alle in gebruik zijnde locaties met ophoudkamers.
- Alle ophoudlocaties die op enigerlei wijze gebruikt worden voor de insluiting van arrestanten (ongeacht of dit sporadisch, kort- of langduriger verblijf betreft) moeten voldoen aan de minimum criteria of kwaliteitseisen zoals vermeld in het format inspectieverslag dat door de commissie wordt gebruikt en aan de teamchefs AT ter beschikking is gesteld. Ophoudlocaties die niet meer in gebruik zijn voor insluiting van arrestanten, dienen onklaar te worden gemaakt.
- Draag samen met andere betrokken partners, zorg voor de implementatie van de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport van de Nationale Ombudsman over de verblijfsduur van en zorg en faciliteiten voor gedetineerden in gerechtsgebouwen.